

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA TA'LIM
VAZIRLIGI**

RO'YXATGA OLINDI

№ ym - 343 - 5A3406 – 2.09

« 1 » Iyul **2003 y**

«TASDIQLANDI»

O'zbekiston Respublikasi

Oliy va o'rta maxsus

ta'lim vazirligi

« 8 » Iyul **2003 y**

**MAHALLIY MOLIYA
fanidan
DASTUR**

**Oliy ta'liining 340000 -«Biznes va boshqaruv» * sohasidagi 5A340603 -
«Moliya, pul muomalasi va kredit» magistratura mutaxassisligi uchun**

Tuzuvchilar: prof. Voxobov A.V.,
dots. Jamolov X.N.,
dots. Qosimova G.A.

Taqrizchilar: dots. Haydarov N.X.,
dots. Alieva L.K.

Dastur mahalliy moliyani boshqarishni tashkil etish hamda takomillashtirishning asosiy yo'nalishlarini o'z ichiga olgan bo'lib, u oliy ta'limning magistratura bosqichi 340000 — «Biznes va boshqaruv» sohasinish 5A340601 "Davlat mablag'larini boshqarish", 5A340602 "Mahalliy mablag'larni boshqarish", 5A340603 "Moliya, pul muomalasi va kredit, 5A340604 "Korxonalar moliyasi", 5A 340605 «Xalqaro moliya", 5A340606 "Moliyaviy menejment", 5A340600 "Narx belgilash", 5A340601 "Xalqaro moliyaviy munosabatlar", 5A340701 «Soliqlar va soliqqa tortish" mutaxassisliklar talabalari uchun mo'ljallangan.

Moliya sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun ushbu dastur nazariy bilimlarning asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi.

Mazkur fanda mahalliy moliyaning mohiyati va institutsional tarkibi, mahalliy byudjetlar daromadlari hamda xarajatlarini boshqarish kabi masalalarning nazariy jihatlari yoritiladi.

Mazkur dastur asosida tashkil etilgan ma'ruzalar bo'lajak magistrallarga mahalliy moliyani mukammal boshqarish bilan bog'liq muammolarni echishga ko'maklashuvchi qo'shimcha nazariy bilimlarni beribgina qolmasdan, balki ularni amaliyot uchun tayyar kadrlar bo'lib etishishiga yordamlashadi.

Данная программа включает в себя сущность, институциональную структуру местных финансов, основные принципы и методы управления местными финансами и предназначена для студентов магистратуры по специальности "Управление государственными финансами», «Управление местными финансами», «Финансы, денежное обращение и кредит", "Финансы предприятий", «Международные финансы», «Финансовый менеджмент»,

«Ценообразование», «Международные финансовые отношения" и "Налоги и налогообложение" сферы "Бизнес и управление". В программе освещены основные направления реформы системы управления местными финансами и пути повышения эффективности финансовой политики государства в Республике Узбекистан, которые отражают суть вопросов лекционных, практических (семинарских) занятий и тем самообразования. В программе приведен список литературы для изучения предмета на узбекском, русском и английском языках. В конце списка приложены списки интернет сайтов и компьютерных учебных программ по соответствующим темам курса.

The aim of given program is to provide necessary knowledge to Masters of economic high schools.

The specialists working on Local Finance need to know methods of Budgeting and this manual helps to get necessary knowledge in this sphere.

In the terms of economic liberalization many great changes took place in our Budget System Created new mechanisms of Budget formation and changing the ways of budget expenditure. All these require high qualified experts in local Finance sphere.

The rate of given lectures stipulated by the program will help the students to master the basic theoretical aspects necessary for the decision of problems connected with local Finance.

Dastur Toshkent Moliya instituti Ilmiy Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 25 aprel, 9-sonli bayonnoma).

Dastur Uzbekistan Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi oliy o'quv yurtlararo ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengash majlisida muhokama qilingan hamda nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 1 iyul, 37-sonli majlis bayoni).

1. SO'Z BOSHI

Fanni o'qitishning maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi

"Mahalliy moliya" fanini o'qitishdan maqsad kelgusida yuqori malakali iqtisodchi-mutaxassislar bo'lib etishadigan talabalar uchun mahalliy moliya haqida nazariy bilimlar berish, ularda davlatning hozirgi davrdagi moliya siyosatining asosiy yo'nalishlari bo'yicha ko'nikmalar hosil qilishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib fan o'z predmetini o'rgatish uchun quyidagi vazifalarni qo'yadi.

- mahalliy moliyaning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati va vazifalarini o'rganish;
- davlat moliyasining institutsional tarkibi va uning bo'g'inlarini o'rganish;
- mahalliy moliyaning tashkiliy asoslari, maqsadi va yo'nalishlarini o'rganish;
- umumdavlat va hududlar darajasida moliyani boshqarish xususiyatlarini va muammolarini o'rganish;
- mahalliy moliyaning strategik vazifalarini o'rganish.

"Mahalliy moliya" fani "Moliya", "Xalqaro iqtisodiy muno - sabatlar", "Iqtisodiy nazariya", "Davlat byudjeti", "Chet mamlakatlar moliyasi" kabi fanlardan olingan nazariy asoslarga tayanadi

Shu bilan birga «Mahalliy moliya» fani qator maxsus fanlar, jumladan, "Uzbekistan Respublikasi byudjet tizimi", «Moliya strategiyasi", "Xalqaro moliya" kabi fanlarni o'zlashtirish uchun nazariy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Oliy ta'lim yo'nalishm yoki mutaxassisligi Davlat tatlim standartiga (DTSga) muvofiq ravishda o'quv fani bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalariga talablar

Ushbu fanni o'rganish jarayonida talabalar tegishli bilimga, uquvga va ko'nikmalarga ega bo'lishlari lozim. Talabalar umumnazariy fanlardan olgan bilimlari bilan bir qatorda moliyaviy qonunchilik, ommaviy-axborot vositalari orqali kundalik moliyaviy o'zgarishlardan xabardor bo'lishlari lozim. Mazkur fanpng asosiy g'oyalarini to'la va muvaffaqiyatli o'rganish uchui talabalar moliya amaliyotida mavjud iqtisodiy tahlil usullaridan, moliyaviy rejalashtirish usullaridan foydalana bilishlari lozim.

"Mahalliy moliya" fanidan olingan bilimlar talabalarni o'quv yurtini tamomlagandan so'ng, mahalliy moliya amaliyotiga oid kundalik faoliyatda uchraydigan dolzarb amaliy masalalarni echishda hamda mahalliy moliyaga doir adabiyotlarni o'rganib, malakalarini oshirishlarida qo'l keladi.

Amaliy, seminar va laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha bajariladigan ishlar miqdoriga minimal talablar

Ishchi o'quv dasturida keltirilgan amaliy (seminar) mashg'ulotlar mavzulari bo'yicha talabalar tegishli mavzular bo'yicha konspektlar oladi, referatlar va mustaqil ishlar tayyorlaydi **hamda** amaliyot o'qituvchisi nazoratida ular yuzasidan og'zaki suhbatdan o'tadi. Ushbu talablar amaliy mashg'ulotlar mavzularida kursiv bilan ko'rsatilgan savollar bo'yicha talabalarning to'liq o'zlashtirishlarini belgilaydi.

Auditoriya mashg'uloti turlarining soatlar hajmi (foizlarda) bo'yicha tavsiyalar

Oliy kasbiy ta'limning davlat standartlarida mazkur kursga soat hajmida vaqt ajratilgan. Ularning 36 soati ma'ruza, 36 soati amaliy mashg'ulotlar va 36 soati mustaqil ta'limdir Ushbu fan bo'yicha darslarni tashkil etish 2 o'quv semestriga mo'ljallangan.

O'quv rejasida mazkur fan bo'yicha mustaqil ta'lim olish uchun tegishli o'quv soatlari ajratilgan

Talabalar bilimni baholash uchun o'tkaziladigan nazorat tadbirlari miqdori

Ushbu fan bo'yicha talabalar bilimlari o'quv reyting tizimi bo'yicha joriy, oraliq va yakuniy baholash natijalari asosida belgilanadi.

Fanni o'qitishning bir semestrda ikki marotaba joriy (seminar mashg'ulotlarida), ikki marotaba oraliq (ma'ruza mashg'ulotlarida) va bir marotaba yakuniy baholash (yozma ish usulida) amalga oshiriladi.

Kompyuter, informatsion va boshqa zamonaviy texnologiyalarni qo'llash

Quyidagilar ushbu fanni o'qitish jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanishning asoslarini tashkil qiladi:

- tegishli o'quv maqsadlarini ishlab chiqish texnologiyasining mavjudligi;

- to'la o'zlashtirish texnologiyasi ko'zda tutilganligi;

- o'quv maqsadlarini nazorat (test) topshiriqlariga o'tkazish

texnologiyasi mavjudligi;

«test topshiriqlarining invariantligi metodologiyasi va nazariyasi» dan foydalanilishi;

- «muammoli usul va haqiqatni imitatsion modellashtirish»

asoslaridan foydalanilishi;

- tayanch iboralarga asoslangan yozma ish orqali nazorat ishlarini

o'tkazish tizimidan foydalanilishi.

Bu fanni o'qitishda moliyaga tegishli qonunlar, hukumat qarorlari, moliyaviy hisob-kitoblarning avtomatlashtirilgan tizimi («Moliya» AIJ) dasturi, nizomlar va moliyaviy loyihalarni baholashning YuNIDO va Project expert kompyuter dasturlaridan yangi kompyuter texnologiyalardan, tarqatma materiallardan, testlar to'plamidan ham foydalanish mumkin.

Ishchi o'quv dasturini tuzishga oid uslubiy tavsiyalar

Mazkur fan magistraturaning «Davlat moliyasini boshqarish»,

"Soliqlar va soliqd tortish» mutaxassisliklari bo'yicha talabalarga tegishli tarzda 2-semestrda o'tilishi mo'ljallangan. Ushbu fan bo'yicha ishchi dasturlari tuzishda:

- fan bo'yicha bakalavriat bosqichining tegishli yo'nalishlari uchun tasdiqlangan o'quv rejasiga muvofiq ajratilgan soatlar hisobga olinishi;

- har bir mavzuga oid huquqiy-me'yoriy hujjatlar hamda tegishli moliyaviy qonunchilik asosidagi yangi talab va o'zgarishlar talabalar e'tiborini jalb etadigan darajada berilishi;

- mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular va savollar ajratib ko'rsatilishi;

- o'qitishning ilg'or texnologiyalari, dasturiy ta'minot imkoniyatlari hamda talabalar bilimi darajasini nazorat qilishning reyting tizimi talabalaridan kelib chiquvchi vazifalar yoritilishi lozim.

1. FAN DASTURI

"Mahalliy moliya" fani bo'yicha ma'ruza mavzulari

Moliya tizimida mahalliy moliyaning o'rni

Mahalliy moliya fanining predmeti, mazmuni, vazifalari va boshqa maxsus fanlar bilan bog'liqligi. O'tish davri iqtisodiyotining mohiyati, xususiyatlari va O'zbekiston Respublikasida islohotlarning strategii maqsadlari. Bozor mexanizmi, va davlatning itisodiy roli.

Hozirgi zamon byudjet tizimida mahalliy byudjetlarning roli

Mahalliy byudjetlarning mohiyati va ahamiyati. Mahalliy byudjetlarning institutsional tarkibi va roli. Hozirgi zamon itisodiyotida davlat moliyaviy faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

Mahalliy byudjet — konsolidatsiyalashgan byudjetning muhim bo'g'ini sifatida Mahalliy byudjet davlat iqtisodiy siyosatining quroli sifatida. *Uzbekistan Respublikasi byudjet tizimi va uni boshqarish.*

Makroiqtisodiy barqarorlik va mahalliy byudjet. *Mamlakat shchtisodiyotini moliyaviy sog'lomlashtirishda byudjetning ahamiyati.*

O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimi va uni boshqarish

Byudjet tizimi haqida tushuncha. Davlat byudjeta va mahalliy byudjet. Byudjetlararo munosabatlar. *Subventsiya. Subsidiya.* Byudjet tizimini isloh qilishning asosiy yo'nalishlari. *Byudjet tizimini boshtasarish. Uzbekistan Respublikasi Moliya Vazirligi, uning tashkiliy tuzilishi va futshchiyalari.* Davlat byudjetniy boshqarishda Moliya Vazirligining ahamiyati va vazifalari.

Uzbekistan Respublikasi byudjet siysati va uning asosiy yo'nalishlari

Byudjet siyosati - moliya siyosatining muhim tarkibiy qismi sifatida. Byudjet siyosatining mohiyati, taktik va strategik asoslari. Byudjet daromadlari va xarajatlari bo'yicha davlat siyosati. *Hozirgi zamon byudjet siyosatining asosiy yo'nalishlari, matsadi va fiskal siyosat bilan boelihligi.*

Mahalliy byudjetlar daromadlari va ularni bashorat qilish

Mahalliy byudjetlar daromadlarining tarkibi va mazmuni. Alohida belgilariga ko'ra daromadlarning turkumlashtirilishi. Pul mablag'larini byudjetga jalb etish usullari va shakllari. Mahalliy byudjetlariing solikli va soliqsiz daromadlari. *Maxalliy byudjet daromadlarini bashorat hilishning xususiyatlari va uning makroihtisodiy xolatni barharorlashtirshidagi ahamiyati.*

Mahalliy byudjet xarajatlari va ulariing ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati

Mahalliy byudjet xarajatlarining tarkibi va turlari. Mahalliy byudjet idinamikasining tahlili. Mahallny byudjet xarajatlarining byudjet tizimi bo'g'inlari o'rtasida taqsimlanishi. Byudjetdan moliyalashtirishning asosiy tamoyillari. *Xarajatlarni sleta ortsali taksimlash.* Byudjet xarajatlarining ijtimoiy xususiyati.

Mahalliy byudjetm taqchilligi, uning kelib chiqish sabablari va hozirgi zamon muammolari

Mahalliy byudjet taqchilligining mohiyati va kelib chiqish sabablari. Mahalliy byudjet taqchilligining shakllari va turlari. Mahalliy moliya tizimida byudjet taqchilligni boshqarishning ahamiyati va vazifalari. Byudjet taqchilligi to'g'risidagi kontseptsiyalar va nazariyalar. *Byudjet tatschilligini kamaytirish muammolari va echimlari.* Byudjet taqchilligini moliyalashtirishning inflyatsion va noinflyatsion manbalari.

Mahalliy moliyaning zarurligi va vazifalari

Mahalliy moliya - davlat moliya tiziminiig muhim bo'g'ini sifatida. Mahalliy hokimiyat organlarining mahalliy moliyani tartibga solishdagi huquq va majburiya'llari. *Maxalliy moliyaning tarkibiy tuzilishi va vazifalari.* Mahalliy byudjet tizimida mahalliy byudjetlarning o'rni va ulushi. Hududlar ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida mahalliy byudjetlarning roli va ahamiyati. *Hozirgi zamon sharoitida maxalliy byudjetlarni islox asosiy yo'nalishlari.*

Mahalliy byudjetlarni tuzish tartibi va uni boshqarksh

Mahalliy byudjet tiziminin Mahalliy g tamoyillari.

byudjetlarda byudjet jarayonini tashkil etish xususiyatlari va vazifalari. Mahalliy byudjetlarning loyihasini tayyorlash, tasdiqlash va ijro etish yuzasidan hisobotni tayyorlash. *Mshchalliy byudjetlarning samarali ijrosini ta'minlash.* Mahalliy byudjetlar moliyaviy imkoniyatlarini boshqarish.

Mahalliy moliya tizimida xazinachilik faoliyatining o'rni va vazifalari

Xazinachilik faoliyatining mohiyati va vazifalari. Davlat taraqqiyot dasturlarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan pul mablag'lariga bo'lgan ehtiyojni aniqlash. *Davlat pul mablag'larini ularning turlari bo'yicha prognoz tsilish, pul mablaelariga bo'lgan*

talab va taklif fartsini anishchash, uni tartibga solish mexanizmlari. Barcha davlat tushumlarini akkumulyatsiya qilish (to'plash) va taqsimlash. Byudjet xarajatlari asosliligini tekshirish va nazorat qilish. Byudjet ijrosi xtrlda zrlsobotlarni ko'rib chgshchish. Davlat tsarzlari, zayomlari va zdukumat kafolatlarining zdisobi. Davlat qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish va qaytarilishini tashkil etish. Bank tizimi orqali moliyalashtirish mexanizmini tartibga solish.

Mahalliy moliyaning iqtisodiyotni barqarorlashtirishdagi dolzarb vazifalari

Pul oqimlari orqapi byudjet nomutanosibligini aniqlash mexanizmi va uni boshqarish usullari. Byudjetlararo munosabatlarning hozirgi zamon holati, ularni tartibga solish va takomillashtirish yo'llari. *Davlat investitsion siyosatini moliyaviy ta'minlash mexanizmlari. Byudjet orqali investitsiyalash samaradorligini oshirish muammolari. Byudjetni prognoz iriish asoslarini takomillashtirish.*

3. AMALIY VA SEMINAR MASHG'ULOTLARI, LABORATORIYA ISHLARI, ChIZMA-HISOB ISHLARI, KURS ISH (LOYIHA)LARI MAVZULARINING RO'YXATI

Amaliy (seminar) mashg'ulotlar mavzulari

Moliya tizimida mahalliy moliyaning o'rni

"Mahalliy moliya fanining predmet, mazmuni, vazifalari va boshqa maxsus fanlar bilan bog'liqligi*. O'tish davri iqtisodiyotining mohiyati, xususiyatlari va Uzbekistan Respublikasida islohotlarning strategik maqsadlari*. Bozor mexanizmi va davlatning iqtisodiyotdagi roli.

Xozirgi zamon byudjet tizimida maxalliy byudjetlarning roli

Mahalliy byudjetlarning mohiyati va ahamiyati*. **Mahalliy fyudjetlarning** institutsional tarkibi va roli*.

Hozirgi zamon yusgisodiyotida davlat moliyaviy faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

Mahalliy byudjet — konsolidatsiyalashgan byudjetning muhim bo'g'ini sifatida

Mahalliy byudjet - davlat iqtisodiy siyosatining **quroli** sifatida*. O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimi va uni boshqarish. Makroiqtisodiy barqarorlik va mahalliy byudjet*. Mamlakat iqtisodiyotini moliyaviy sog'lomlashtirishda byudjetning ahamiyati.

O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimi va uni boshqarish

Byudjet tizimi haqida tushuncha*. Davlat byudjeti va mahalliy byudjet. Byudjetlararo munosabatlar*. Subventsiya. Subsidiya. Byudjet tizimini isloh qilishning asosiy yo'nalishlari*. Byudjet tiziminn boshqarish. O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi, uning tashkiliy tuzilishi va funktsiyalari. Davlat byudjetini boshqarishda Moliya Vazirligining ahamiyati va vazifalari.

O'zbekiston Respublikasi byudjet siyosati va uning asosiy yo'nalishlari

Byudjet siyosati moliyaviy siyosatning muhim tarkibiy qismi sifatida*. Byudjet siyosatining mohiyati, taktik va strategik asoslari*. Byudjet daromadlari va xarajatlari bo'yicha davlat siyosati*. Hozirgi zamon byudjet siyosatining asosiy yo'nalishlari, maqsadi va fiskal siyosat bilan bog'liqligi.

Mahalliy byudjetlar daromadlari va ularni bashorat qilish

Mahalliy byudjetlar daromadlarining tarkibi va mazmuni*. Alohida belgilariga kura daromadlarni turkumlashtirilishi*. Pul mablaglarini byudjetga jalb etish usullari va shakllari*. Mahalliy byudjetlarning solikli va soliqsiz daromadlari*. Mahalliy byudjet daromadlarini prognoz qilish xususiyatlari va uning makroiqtisodiy holatni barqarorlashtirishdagi ahamiyati.

Maxalliy byudjet xarajatlari va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati

Mahalliy byudjet xarajatlarining tarkibi va turlar^{*}. Mahalliy byudjet xarajatlarini turkumlashtirish. Mahalliy byudjet xarajatlari dinamikasining tahlili^{*}. Mahalliy byudjet xarajatlarini byudjet tizimi bo'g'inlari o'rtasida taqsimlanishi^{*}. Byudjetdan moliyalashtirishning asosiy tamoyillari. Xarajatlarni smeta orqali taqsimlash. Byudjet xarajatlarining ijtimoiy xususiyati.

Mahalliy byudjetning taqchilligi, uning kelib chiqish sabablari va hozirgi zamon muammolari

Mahalliy byudjet taqchilligi, uning mohiyati va kelib chiqish sabablari^{*}. Mahalliy byudjet taqchilligining shakllari va turlari.

Mahalliy moliya tizimida byudjet taqchilligini boshqarishning ahamiyati va vazifalari^{*}. Byudjet taqchilligi to'g'risidagi kontseptsiyalar va nazariyalar^{*}. Byudjet taqchilligini kamaytirish muammolari va echimlari. Byudjet taqchilligini moliyalashtirishning inflyatsion va noinflyatsion manbalari.

Mahalliy moliyaning zarurligi va vazifalari

Mahalliy moliya davlat moliya tizimining muhim zvenosi sifatida^{*}. Mahalliy hokimiyat organlarining mahalliy moliyani tartibga solishdagi huquq va majburiyatlari^{*}. Mahalliy moliyaning tarkibiy tuzilishi va vazifalari. Mahalliy byudjet tizimida mahalliy byudjetlarning o'rni va ulushi^{*}. Hududlar ijtimoiy iqtisodiy taraqqiyotida mahalliy byudjetlarning roli va ahamiyati. Hozirgi zamon sharoitida mahalliy byudjetlarni isloh qilishning asosiy yo'nalishlari.

Mahalliy byudjetlarni tuzit tartibi va uni boshqarish

Mahalliy byudjet tizimining tamoyillari^{*}. Mahalliy byudjetlarda byudjet jarayonini tashkil etish xususiyatlari va vazifalari^{*}. Mahalliy byudjetlar loyihasini tayyorlash, tasdiqlash, ijro etish va ijro yuzasidan hisobot tayyorlash^{*}.

Mahalliy byudjetlarning samarali ijrosini ta'minlash. Byudjetlar moliyaviy imkoniyatlarini boshqarish.

Maqalliy moliya tizimida xazinachilik faoliyatining o'rni va vazifalari

Xazinachilik faoliyatining mohiyati va vazifalari^{*}. Davlat taraqqiyot dasturlarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan pul mablag'lariga nisbatan ehtiyojni aniqlash^{*}. Davlat pul mablag'larini ularning turlari bo'yicha prognoz qilish, pul mablag'lariga bo'lgan talab va taklif farqini aniqlash, uni tartibga solish mexanizmlari. Barcha davlat tushumlarini akumulatsiya qilish (to'plash) va taqsimlash^{*}. Byudjet xarajatlari asosligini tekshirish va nazorat qilish. Byudjet ijrosi haqida hisobotlarni ko'rib chiqish. Davlat qarzlari, zayomlari va hukumat kafolatlarining hisobi. Davlat qimmatli qog'ozlarni muomalaga chiqarish va qaytarilishini tashkil etish. Bank tizimi orqali moliyalashtirish mexanizmini tartibga solish.

Mahalliy moliyaning iqtisodiyotni barqarorlashtirishdagi dolzarb vazifalari

Pul oqimlari orqali byudjet nomutanosibligini aniqlash mexanizmi va uni boshqarish usullari^{*}. Byudjetlararo munosabatlarni hozirgi holati, ularni tartibga solish va takomillashtirish yo'llari^{*}. Davlat investitsion siyosatini moliyaviy ta'minlash mexanizmlari. Byudjet orqali investitsiyalash samaradorligini oshirish muammolari^{*}. Byudjetni prognoz qilish asoslari takomillashtirish.

4. O'ZLASHTIRISH NAZORATI

O'quv jarayoni davomida talaba to'plashi mumkin bo'lgan maksimal ball 108 ga teng bo'lib, shundan joriy baholashga 37,8, oraliq baholashga **37,8** va yakuniy baholashga 32,4 ball

ajratiladi. Yozma ish variantlar bo'yicha tuzilib, u o'quv dasturiga to'liq moe kelishi ta'minlanadi va talabalar reyting tizimi asosida belgalanadi.

Joriy va oraliq baholash turlari uchun fanga belgilangan ballar miqdori o'quv rejasi bo'yicha har semestrda ajratilgan soatning 70 foizi doirasida belgilanadi. O'qitilayotgan fanga mas'ul bo'lgan kafedra qarori bilan mavzularning murakkabligi va dolzarbligiga qarab ballar quyidagi mezonlar asosida qo'yiladi:

- magistratura tinglovchisining o'quv jarayonidagi davomati va faolligi;
- amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik darajasi;
- fan bo'yicha qonuniy va me'yoriy hujjatlarni konspektlashi;
- kafedra tomonidan belgilangan mavzular bo'yicha referat yozishi;
- mustaqil ta'lim doirasida berilgan nazorat ishlarini bajarishi.

Joriy va oraliq baholash turlari Yozma ish yoki boshqa usullarda (og'zaki, test, himoya va hokazo) ham o'tkazilishi mumkin.

Yakuniy baholashda fan bo'yicha dastur to'la o'tilgandan so'ng magistratura tinglovchisining bilimi baholanadi. Yakuniy bahoga ajratilgan ballar miqdori o'quv rejasida fanga ajratilgan soatning 30 foizi mikdorida belgilanadi. Fan bo'yicha yakuniy baholash bosqichi belgilangan tartibda Yozma ish usulida o'tkaziladi.

Oliy ta'lim muassasasi fanlar uchun baholash turlarinnng har biri bo'yicha reyting ballarini hisoblash mexanizmini ishlab chiqadi va uslubiy kengashda tasdiqlaydi.

Semestr yoki o'quv yili davomida o'qitiladigan fan bo'yicha minimal 55 va undan yuqori foizni to'plagan magistratura tinglovchisi «qoniqarli» o'qiyotgan deb hisoblanadi. Fanlar bo'yicha maksimal ballning 55 foizidan kam ball to'plagan magistratura tinglovchisi «qoniqarsiz» o'qiyotgan (akademik qarzdor) deb hisoblanadi.

Semestr davomida fanlar bo'yicha to'plangan ballar quyidagi o'alashtirish ko'rsatkichi bilan baholanadi:

- 86-100 foizgacha (51,6 balldan 60,0 Gishlgacha) - «a'lo»;
- 71-85 foizgacha (42,6 balldan 51,0 ballgacha) - «yaxshi»;
- 55-70 foizgacha (33.0 balldan 42,0 ballgacha) - «qoniqarli».

Yozma ish variantlarini baholash mezonlari kafedra majlisi bayonnomalari bilan tasdiqlanadi.

5. TAVSIYA ETILAYOTGAN MAVZULAR BO'YICHA KO'RGAZMA-NAMOYISH MATERIALLARI RO'YXATI

O'quv jarayonini tashkil etishda mavzularni ko'rgazmali vositalardan, slaydlar, diaproektor va jadvallardan foydalanish asosida o'rganish ko'zda tutilgan. Ayrim aniq masalalarni o'rganishda shaxsiy kompyuterlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Tahlillar, prognozli ko'rsatkichlarni hisoblash, diagrammalar-ni, personal kompyuterda elektron tablitsalarda EXCEL 7,0 paketi bilan ishlash asoslarini o'rganib o'tkazish.

Personal kompyuterda "PRAVO" sistemasi bilai ishlashni o'rganish va o'qish jarayonida undan foydalanish.

Case Studies: Uzbekistan Respublikasi davlat moliyasi makroiqtisodiy tahliliga doir va strategik moliyaviy rejalashtirish amaliyotiga oid o'quv misollari (rus tilida) Moliya Vazirligi xomiyligida "Byudjet soliq siyosati" Markazi tomonidan tuzilgan.

Masofaviy o'qitish soatlari: WWW.google.ru (Rossiya Federatsiyasi menejment va bozor akademiyasi "Moliya menejmeti ilmiy tadqiqot instituti" dasturlari (mualliflar rahbari akad E. Stoyanova)), WWW.Yandex.ru; WWW.rumbler.ru; WWW.worldbank.org.ru; WWW.imf.org.

Kompakt disk: Sales information International Monetary Fund -Publication Services, Exchange Rate Analysis with a Case Study on Poland

Statistik to'plamlar:

1. Uzbekistan Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. Uzbekistan Respublikasi Makroiqtisodiyot va statistika vazirligi. - T., 2000, 2001, 2002. O'zbekistonning iqtisodiy yo'nalishlari. TESIS, 1999, 2000, 2001, 2002.
2. Uzbekistan Respublikasi Moliya Vazirligining Mahalliy byud- jetning ijrosi yuzasidan yillik hisobotlari. - T., 1999, 2000, 2001, 2002.

6. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Karimov I.A. Uzbekistan Milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. - T.: O'zbekiston, 1996. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. - T.: O'zbekiston, 1997.
2. Karimov I.A. O'zbekiston buyuk kelajak sari. - T.: O'zbekiston, 1998. O'zbekiston Respublikasni Vazirlar Mphkamasining 2002 yil 30 dekabrda «O'zbekiston Respublikasining 2003 yilda ijtimoiy- iqtisodiy taraqqiyotning asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlari va Mahalliy byudjetlarning gshrametrlari to'g'risi"dagi 455-sonli karori.
5. O'zbekiston Respublikasi moliyaviy qonunchiligi. - T.: O'zbekiston, 2001.
6. O'zbekiston Respublikasi moliyaviy qonunchiligi. -T.: O'zbekiston, 2002. 7. Akramov E.A., Tairov A.E. O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy islohotlari. - M.: TOO Lyuks art, 1998.
8. Abramova A.M., Aleksandrova L.S. Finansi, denejnoe obrashchenie i kredit. Ucheb. pos. - M., 1999. Avdokutssh E. F. Mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya Ucheb. pos. - M., 2001. Bocharov V.V. Investitsionniy menedjment regionalniy aspekt - SPb.: Piter, 2000
9. Dj. K. Van Xorn. Osnovi upravleniya finansami. Pod red. prof. Sokolova Ya.V., - M.: Finansi i statistika, 1996.
10. Dj. Menvil Xarris. Mejdunarodnie finansi. — M., 1996.
11. Drobozina L.A. Obshchaya teoriya finansov.-M.:Banki i birji, 1999.
14. Ershov M.V. Valyut no finansovie mexanizmi v sovremennom mire. -M.: OAO MPO, 2001.

15. Zaripova I.R., Xafizova V.R. Istoriya razvitiya i sovremennoe sostoyanie mejbyudjetnix otnosheniy v Rossii.. - Ufa: GP Print, 2001.
16. Zaripova I.R., Xafizoda V.R. Balans finansovix resursov territorii. 2-izd. - Ufa: GP Print, 2001.
17. Ivanova M.V. Finansi i razvitie malix gorodov Kolskoyu Severa. 2-izd. - Apatiti: IEP KNTs RAN, 2001.
18. Karavaeva I.V. Nalogovoe regulirovanie rinochnoy ekonomiki. Ucheb. pos. dlya VUZov. - M.: YuNITI-DANA, 2000.
19. Kovaleva A.M. Finansi. Uchebnoe posobie dlya studentov ekonomicheskix napravleniy i spetsialnostey VUZov, 3-izd. - M.: Finansi i statistika, 2001.
20. Kratko I.G. Mejdunarodnoe predprinimatelstvo. ~M., 2001.
21. Mirovaya ekonomika i mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Uch. pos. pod red. Akopovon E.S. - M.: Feniks, 2001.
22. Mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Uch. pod red. Liveptseva N.N. -M.: Finansi i statistika, 2001.
23. Mirovaya ekonomika, mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Seriya uchebniki. Ucheb. pos. pod red. Akovopoy E.S. -M.: Feniks, 2001.
24. Mirovaya ekonomika i mejdunarodnie ekonomicheskie otnosheniya. Ucheb. pos. pod red. - M.: Feniks, 2001.
25. Mejdunarodnie finansovie otnosheniya. Uch. pod red. akad. Senchagova A.G. ~M.: Finansi i statistika, 2001.
26. Preobrazovanie finansovoy sistemi v Respublike Kazaxstan. - Vashington-Almati-Manila, 1997.
27. Postnikov S.L. Mirovaya ekonomika i ekonomicheskoe polozhenie Rossii. Statisticheskii sbornik. — M.: Dialog, 2001. Polyak G.B. Mestnie finansi. Ucheb. dlya vuzov. -M.: FiS, 2001. Strigin A.V. Mirovaya ekonomika. - M.: Ekzamen, 2001.
30. Sumarokov V.N. Gosudarstvennie finansi v sisteme makroekonomicheskogo regulirovaniya. — M.: Finansi i statistika, 1996.
31. Teylor A.X., Poukoka *ShA*, Finansovoe planirovanie i kontrol. Vtoroe izdanie. - M.: INFRA-M, 1999.
32. Finansi. Uch. dlya vuzov. Pod red. M.V. Romanovskogo, O.V. Vrublevskoy, B.M. Sabanti. -M.: Yurayt, 2000.
33. Finansi. Pod red. d.e.n Kovalevoy A.M. Rekomendovano Goskom Rossiyskoy federatsii v kachestve uchebnogo posobiya dlya studentov ekonomicheskix napravleniy i spetsialnostey VUZov,—M.:Finansi i statistika, 1996.
34. Ernst Djons. Delovie finansi. - M.: Dialog, 1998.
35. Chetirkin E.M. Finansoviy analiz proizvodstvennix investitsiy.. - M.: Delo, 2001.
36. Yurtseva TV. Ekonomika nekommercheskix organizatsiy. -M.: Yurist, 2002.
37. Ponomarenko V. Finansi obshchestvennogo sektora Rossii. —M.:Ekonomika, 2001.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Kostyunina G.M. Mejdunarodnaya praktika regulirovaniya inostrannix investitsiy. Ucheb. pos. - M., 2001.
2. Gerasimenko G.P., Markaryan E.A. Finansoviy analiz. Ucheb. pos. -M.: PRIOR, 1996. Kovalev V.V. Finansoviy analiz - upravlenie kapitalom, vikor investitsiy, analiz otchetnosti. — M.: Finansi i statistika, 1996.
4. Kurochkin D.N. Evro - novaya valyuta Starogo Soveta. - M., 2000. Kutafin O.E., Fadeev V.I. unitsipalnoe pravo Rossiyskoy Federatsii. - M.: Yurist, 1997.
6. Lavrov A. Problema stanovleniya i razvitiya byudjetnogo federalizma v Rossii Stanovlenie rinochnoy ekonomiki v Rossii. Sb. nauch. proektov. Vip. 10. -M., 1997.
7. Larionov I.K. O nekotorig voprosax sotsialno-ekonomicheskoy strategii i finansovoy politiki.//Finansi, 1997, №6.

8. Livshits A.Ya. Osnovnie orientiri finansovoy politiki. //Finansi, 1997, №1.
9. Lobodenko N.V. Audit i diagnostika bankrotstva.//Finansi, 1997, №2. Mirovaya ekonomika. Ekonomika zarubejnih stran. Pod red. prof. V.P. Kolesova i dr. - M.: Flinta, 2001. Petrov Yu. Ozdorovlenie finansovoy sistemi i normativnie metodi gosudarstvennogo regulirovaniya ekonomiki.//«Rossiyskiy ekonomicheskij jurnal», 1997, №3.
12. Pogorletskiy A.I. Ekonomika i ekonomicheskaya politika Germanii v XX veke. - S- Pb., 2001.
13. Pushkareva V.M. Istoriya finansovoy misli i politiki nalogov Ucheb. pos. -M.: INFRA-M, 1996.
14. Sumarokov V.N. Gosudarstvennie finansi v sisteme makroekonomicheskogo regulirovaniya.- M.:Finansi i statistika, 1996.